

Merkisverdi dómurinn

5. mars 1968

HESIN DÓMUR, IÐ EFTIR MANNAÆTLAN VIL FÁA SO DJÚP-
AR FYLGJUR, HALDA VIT ER ÁHUGAVERÐUR FYRI AL-
MENNINGIN, AT VIT HAVA BIÐIÐ MANNIN, IÐ VUNNIÐ
HANN HEYUR, VIGGO DALSGAARD, LATA OKKUM PRENTA
HANN HER I BLAÐNUM:

UDSKRIFT AF DOMSBOGEN FOR FÆRØERNES RETSKREDS

Ár 1968, tírsdag den 5. marts,
blev inden Færøernes ret afsagt så-
lydende

DOM

i borgerlig sag nr. 621/1967:
Købm. Viggo Dalsgaard, Skálavík,
mod

Skálavíkar kommuna, ss.

I forhandlingsprotokollen for ud-
skiftningskommissionen vedrørende
den indengårdsudskiftning i Skála-
vík er bl. a. tilført følgende:

»Siðu 6. a. sáknarstýrið, vísandi
til § 22 i útskiftingarlógini, um at
umhugsu, hvort i stykkir kommunan
ætla at eksproprieri til bygglendir
og onnur almenn endamála. ...
siðu 18.

Ár 1966 hin 28. februar kl. 19.30
varð fundur settur í húsinum hjá
Kristiani Dalsgaard saman við sáknar-
stýrinum í Skálavík, til at við-
gera hvat kommunan skal ognu sær
eftir grein 22 i útskiftingarlógini og
at samráðast um vegir.

Frá matrikulstovuni vóru Hans
Thomsen og Bjarni Olsen, ið fæddi
gerðabókina. Frá sáknarstýrinum
Leif Mortensen, formaður, Oddvald
Somark, Ólavur Jacobsen og Johan-
nes Thorsvald Lydersen. Martin
Luther Vidar, sáknarstýrslimur,
var ikki heima.

1. mars varð gingið um bóin og
varð avgjørt:

Til onnur kommunal endamála,
bakkan norðanfyrri gamla kirkju-
garðin og 1 lut heimanfyrri sama
garð. Beinka vegin um Sandoyruna,
og Stóra beint oman á melina.
Ognartaka neystini og seðusini við
Miðting, neystaplass sunnanfyrri
neystið hjá Magnusi Olsen, (y) og
allar tarakostarnar niðanfyrri vegin.

Skálavík, tann 2. mars 1966
Hans Thomsen, Leif W. Mortensen
Johannes Lydersen,
Oddvald Somark, Ólavur Jacobsen

siðu 19.

Ár 1966 hin 29. juni kl. 14.00
varð útskiftingarfundur settur í
dansistovuni í Skálavík.

siðu 21.
Siðani varð farið yvir til ognar-
tøkuna eftir § 22.

Á fundi við sáknarstýrið 2. febr.
í ár varð kannað eftir, hvat kommu-
nan ætla at ognartaka.

Bókin frá fundinum og § 22 varð
upplisin.

Eftir 4. stk. í hesi grein hefur
viðkomandi eigari rætt til at krev-
ja pening fyrri tey óki, ið úrognað
eru úr eigindóm hansara, hetta
hefur skrivliga verið boðað avvar-
andi eigarum frá.

Kommunan hefur eftir § 22 ogn-
að sær umleið 20.100 m² í meti, av
hesum eru seld 2.290 m². Eftir at
taka lutfalsliga av eigindómunum
verða umleið 17.800 m².

Samsýningin fyrri tað ognartíku
jörðina verður sett við virðismet-
ing eftir lóg av 7. mei 1881 § 4
av tveimum monnum, ið verða út-
nevndir av rættinum, eisini teir
bygningar og neyst, ið eru ognar-
tíku á Molini. Mogulig onnur
flyting verður útskiftingarnevndin
at virðismeta.

Den 26. juli 1966 tilskrev Matri-
kulstovan skrensriveren således:
»Undir innangårdsútskiftingini i
Skálavík hefur kommunan ekspro-
prierað ymsk lendi til byggrund-
ir, skúla, kirkjugarð, havnir o.a.
Ekspropriationin er framd eftir §
22 i útskiftingarlógini, lóg nr. 147
frá 27. mars 1939 so sum hon er
broytt við lóg nr. 41 frá 31. mars
1950.

Visandi til § 4 i lóg nr. 69 frá 7.
mei 1881 heitir útskiftingarnevndin
á sorniskriveran um at uppnæva
tveir manns at virðismet ekspro-
prieraða okini.

Teir neyðugu upplýsingar um ok-
ini fáa metingarnavn við at seta
seg i samband við matrikulstov-
una.

Eftir indhentet udtalelse fra Sand
ø syssel udmeldte retten derpå den
18. august 1966 bygmester Jógván
Johannessen, Sandur og stævnings-
mand Klæmint S. Nicodemussen, ss.
til at foretage den begærede
taksation.

I taksationsmændenes erklæring
af 30. november 1966 anføres bl.a.:
»Skálavíkar kommuna hefur undir
innangårdsútskiftingini i bygdini,
ognað sær jorð eftir § 22 i útskift-
ingarlógini, lóg nr. 147 av 27. mars
1939 so sum hon er broytt við lóg-
tingslóg nr. 41 av 31. mars 1950
jfr. lóg nr. 69 av 7. mei 1881 § 4.
Undirritaðu Jógván Johannessen
og Klement S. Nicodemussen, San-
di, eru við skrivi frá Fóroya rætti,
dagf. 18. august 1966 uppnævdir
at meta hesa ognartøku.

Metingin fór fram 3. november
1966. Byrjað var við fundi, ið
settur varð í dansistovuni kl. 10.00
(fundurin varð lýstur í kunngerðar-
talvuni 2. november kl. 10.00, har
menn fingið høvi til at siga sína
áskoðan um prisir á jorð i bygdini.

I samband við omanfyrirstand-
andi ognartøku verða samstunds
niðanfyrri nevndu bygningar ognar-
tíknir, og hava vit mett teir so:

Pakkhús hjá Viggo Dalsgaard	12.000
Neyst	1.500

Vurðingsforretningen blev frem
lagt i et udskiftningsmøde den 21.
februar 1967. I et udskiftningsmøde
den følgende dag (22.2.1967) blev
indengårdsudskiftningen erklæret
for afsluttet. I protokollen anføres
bl. a.:

»Tey ognartíku hús og neyst á
Molini, ið ikki grundstykkinu, verð
ur kommunan sjálv at avrokna.»

Forinden havde sagsøgeren køb-
mand Viggo Dalsgaard, Skálavík,
den 27. januar 1967 indgivet be-
gæring til retten om omtaksation
vedrørende det ham tilhørende pak-
hus (men ikke vedrørende næstet).
Begæringen var blevet behandlet i
et retsmøde den 7. februar 1967,
hvor sagen var blevet udsat til 7.
marts s.a., hvilken dato udmeldelse
af overtaksationsmænd fandt sted.
Ved omtaksationen vurderedes pak-
huset til 15.000 kr.

Ved skrivelse af 2. juni 1967 an-
modede sagsøgte Skálavíkar kom-
muna ved sin advokat sagsøgeren
om inden 8 dage at ryddeligøre
det eksproprierede næst, idet det
var kommunens hensigt selv at an-
vende det til onbevaring af materi-
aler i forbindelse med bygning af
bådehavn i Skálavík.

Da anmodningen ikke blev
imødekommet, begærede sagsøgte
ved rekvisition af 22. juni 1967
sagsøgeren udsat af besiddelsen af
næstet, og denne begæring toges —

mod sagsøgerens protest — til følge
ved kendelse afsagt af Færøernes
Fogedret den 10. august s.a.

Under denne ved stævning af 5.
september 1967 anlagte sag har sag-
søgeren principielt påstået sagsøgte
dømt til at anerkende, at den fore-
tagne ekspropriation af såvel pak-
hus som næst er ulovlig, og påstået
sig tilkendt erstatning for det tab,
han har lidt i den anledning, i hvil-
ken forbindelse det er oplyst, at
sagsøgeren har påbegyndt opførel-
sen af en ny pakhushbygning, subsi-
diært — for det tilfælde, at retten
finder, at ekspropriationen er lovlig
— har sagsøgeren påstået sig til-
kendt en erstatning på 25.000 kr.
for de eksproprierede bygninger.

Sagsøgte har påstået frifindelse.
Spørgsmålet om ekspropriati-
ons lovlighed er i medfør af rets-
plejelovens § 295 jfr. § 286, stk. 3
udsat til særskilt behandling og
pådømmelse.

Under domforhandlingen vedrøren-
de dette spørgsmål er der afgivet
partsforklaring af sagsøgeren og
vidneforklaring af forstanderskabs-
formand Oddvald Somark, Skálavík.

Sagsøgeren har bl.a. forklaret, at
han intet havde hørt om ekspro-
priationsplaner fra forstanderskabets
side før udsiftingen. Under
denne indfandt udsiftingensforman-
den, Hans Thomsen, sig en dag på
sagsøgerens kontor sammen med
den daværende forstanderskabsfor-
mand Leif W. Mortensen, Skálavík.
De meddelte ham, at det blev nød-
vendigt at eksproprierer sagsøgerens
pakhús og næst i Miðting og for-
skellige arealer deromkring, da
dette var nødvendigt til anlæggelse
af en 12 m bred vej til den påtæn-
kte nye bådehavn. Sagsøgeren deltog
ikke i udsiftingensmoderne. Han
har kun været hente for at se på
udsiftingenskortet en aften, medens
dette lå fremme til eftersyn. Han
vil ikke bestride, at han har mod-
taget brev fra udsiftingenskommi-
sionen som nævnt i dennes protokol
pag. 21, og han har ikke protest-
eret mod ekspropriationen.

Da han blev bekendt med resul-
tatet af taksationen, henvendte han
sig til sin advokat for at få om-

taksation vedrørende pakhús og
næst. Advokaten, der havde travlt,
fordi han skulle i retten, må imid-
lertid have misforstået hans anmød-
ning, for der blev kun begæret om-
taksation vedrørende pakhuset,
hvilket sagsøgeren først blev klar
over, da omtaksationen blev fore-
taget.

Når sagsøgeren ikke protesterede
mod selve ekspropriationen, skyld-
tes det, at han ikke kunne tænke
sig, at udsiftingenskommissionen
foretog sig noget ulovligt. Han er
først senere af sin advokat blevet
gjort bekendt med, at loven ikke
hjemler ekspropriation af bygning-
er.

Oddvald Somark har som vidne
bl.a. forklaret, at han tiltrådte som
formand for forstanderskabet pr. 1.
januar 1967, altså på et tidspunkt,
hvor udsiftingen praktisk talt var
afsluttet. Han har været medlem af
forstanderskabet i 10 år, og der fore-
ligger ikke fra denne periode nogen
anden vedtagelse om ekspropria-
tion fra sagsøgeren, end den under
udsiftingens trufne, med hensyn til
hvilken han henviser til det proto-
kollen pag. 18 tilførte.

Sagsøgeren har til støtte for sin
påstand om ekspropriationens ulov-
lighed navnlig henvist til, at eks-
propriationen er sket med hjem-
mel i udsiftingenslovens § 22 og at
denne lovbestemmelse ikke afgiver
hjemmel for ekspropriation af byg-
ninger, men kun af jordarealer.

Sagsøgte har til støtte for sin
frifindelsespåstand i første række
henvist til, at der i realiteten fore-
ligger en forligsmæssig ordning
mellem parterne, der afskærer sag-
søgeren fra nu at fremkomme med
indsigelser mod ekspropriationens
lovlighed. Sagsøgte har herved frem-
hævet, at dette bestyrkes af, at sag-
søgeren har påbegyndt opførelsen
af et nyt pakhús, hvilket må være
sket i erkendelse af, at det gamle
var lovligt eksproprieret. Der har
iøvrigt været enighed mellem par-
terne om, at kommunen ikke vil ef-
fektuerer ekspropriationen af det
gamle pakhús, for sagsøgeren får
opført det nye. Alt tyder på, at sag-
søgeren var indforstået med at
imødekomme kommunens rimelige
ønsker med hensyn til erhvervelse
af grunde og bygninger til have-
udvidelsen, og at det i virkelighe-
den er værdiansættelsen af de eks-
proprierede bygninger han er util-
freds med, jfr. hans begæring om
omtaksation. Det er først, da kom-
munen med fogdens bistand sætter
sig i besiddelse af næstet, at han
finder på at angribe selve grund-
laget for ekspropriationen. Ganske
vist indeholder grundlovens § 73

ingen frist for sagsens indbringelse
for retten, men da der reelt er tale
om et forlig mellem parterne, må
sagsøgeren være afskåret fra nu at
rejse spørgsmål om ekspropriati-
onens lovlighed.

I anden række har sagsøgte hen-
vist til, at det ikke kan være afgø-
rende, hvilken paragraf, der er på-
beråbt som hjemmel for ekspropria-
tionen, når blot lovgrundlaget
er i orden, og det er det, idet
der er fornøden hjemmel til eks-
propriation af bygninger i et til-
fælde som det foreliggende, dels i
loven af 7. maj 1881 § 6 og dels i
udsiftingenspraksis.

RETTEEN SKAL BEMÆRKE:

Sagsøgeren, der som af ham an-
ført måtte gå ud fra, at sagsøgte og
udsiftingenskommissionen ikke gen-
nemførte eksproprierationer uden lov-
hjemmel, findes ikke, hverken ved
passivitet eller på anden måde at
have afskåret sig fra at gøre brug
af sin grundlovs hjemmel til ret til
at få spørgsmålet om ekspropria-
tionens lovlighed prøvet ved dom-
stolene.

Det fremgår til overflod af de
foran citerede dokumenter, at det
alene er udsiftingenslovens § 22,
der er påberåbt som hjemmel for
ekspropriationen, og det må derfor
være udelukket nu at påberåbe sig
anden lovhjemmel for ekspropria-
tionen.

Udsiftingenslovens § 22 indehol-
der efter sin ordlyd (og forhistorie)
ingen hjemmel til ekspropriation af
bygninger, og der er unødvendigt at
tage stilling til, hvorvidt en sådan
hjemmel kunne tænkes tilvejebragt
gennem udsiftingenspraksis, idet
det ikke er dokumenteret — og iøv-
rigt retten ubekendt — at § 22 i
udsiftingenspraksis skal være an-
vendt på bygninger. Derimod er ud-
siftingenslovens § 46, stk. 2 om
flytning af mindre bygninger, ev-
entuel med vederlag, jævnligt bragt
i anvendelse, men denne bestemmelse
ses ikke at være benyttet overfor
sagsøgeren.

Da der således ikke ses at være
nogen lovhjemmel for den fore-
tagne ekspropriation af sagsøgerens
pakhús og næst, vil sagsøgerens på-
stand være at tage til følge som
nedenfor anført.

Thi kendes for ret:

Sagsøgte Skálavíkar kommuna
bør overfor sagsøgeren købmand
Viggo Dalsgaard, Skálavík, an-
erkende, at den foretagne ekspro-
priation af sagsøgerens pakhús og
næst er ulovlig.

Hjá Lockheed í USA eru teir í ferð við at gera henda bjargingar-kavbátin, sum skal kunna kava niður á 1000 metra dýpi og bjarga manningina á burturgingnum kavbátum. Bjargingar-báturin, sum er gjordur úr glesfibrum og stáli, kann taka 24 menn hvørja ferð. Umborð á bátinum er bara 3 menn. Hann er so leitur, at hann kann flyttast til vatnslukkastøðið av einum helikoptara ella møguliga á bakinum á einum vanligum kavbáti.